

na Dunaj, med njimi tudi Čehi, ker so mislili, da utegne biti podloga, na kateri bi se mogla pri vsestranski dobri volji deželam in državi primerna ustava izdelati. Ali ko Schmerling od poprave svojega februarskega patenta nič ni hotel vedeti; odpadli so mu Čehi in mnogi drugi, prestopili na ogersko plat, in zavrgli njegovo teorijo, da so Ogrri s puntom svojo ustavo zapadli.

Kakor je ta teorija padla, ni bilo več pravnega razloga, Ogrrom siliti oktobersko diplomu in februarški patent, in zadrževati jim njih lastno ustavo. Schmerling ni mogel več naprej.

Belkredijevo ministerstvo, ki je za njim nastopilo, odjenjalo je od sile, in po septemberskem patentu vzelo si dobrovoljno pogajanje za svoje geslo. Po tem načelu se ogerska ustava ni mogla več prenarediti, razen kolikor bi Ogrri sami privolili.

V tem nas je zadela vojna nesreča predlanskega leta; državne vezi so jele popuščati in po vladnih krogih je zavladala misel, da edina rešitev je le še v pogodbi z Ogrri, — da se mora ž njimi mir narediti po vsaki ceni. Nasledek teh misli je bil dogovor z ogerskimi veljaki in vspeh njegov elaborat komisije 67tih. Po tem izdelku se je imela Ogrrom proti temu, da spoznajo zunanje zadeve in vojsko za skupne reči, njihova ustava od 1848. leta povrniti in samostojno ministerstvo postaviti. Med tem je Belkredi odstopil, pod njegovim nastopnikom baronom Beustom je bilo 17. februarja l. l. samostojno ogersko ministerstvo po Njih Veličanstvu cesarju privoljeno, in s tem ogerska ustava djansko nazaj dana. S tem je pa tudi državni dvalizem spet oživel, in tako smo bili spet na tistem mestu, kjer smo 1848. leta stali, in naš državni zbor, ki se je 20. maja l. l. sèšel, našel je pred seboj enak položaj, enake okoliščine, kakor državni zbor 1848. leta.

Tako je splavalo upanje centralistom menda za vselej, pa za zdaj tudi federalistom po vodi, čeravno se je bil nazadnje s svojo adresno od 19. dec. 1866. leta tudi hrvaški zbor za federacijo na podlogi oktoberske diplome izrekel. Bilo je prepozno!

Ako sem tukaj z malo črtami narisal dvalizmovno zgodovino, nikakor ni bil moj namen zagovarjati ga ali opravičevati; hotel sem le pokazati: od kod in kako se je začel; kaj ga je podpiralo; kako je vsaka državna nesreča zadnjih let in tudi naša opozicija proti Schmerlingu le njemu hodila na korist, in kako je bil dodelan in gotov (fait accompli), predno smo sedanji deželni in državni poslanci zastran njegega le kaj ziniti mogli.

Tako mislim je dokazano, da slovenski poslanci nikakor nismo krivi, da je dvalizem nastal; in ako se nam je iz tega obzira kaj očitalo, je to krivica bila. Praša se le še: ali smo ga mogli potem, ko je narejen bil, podreti? Ni težko dokazati, da to ni bilo mogoče. Takemu početju bilo je na potu: prvo cesarska beseda, katero bi bilo treba prelomiti, da se Ogrrom nazaj vzame, kar se je bilo dovolilo; drugo pripoznanje, da Ogrri s puntom ustave niso zapadli, katero bi bilo treba spet preklicati; in tretje nevarnost, da Ogrri postanejo nespravljivi sovražniki, ktere bi bilo spet le z orožjem in silo ukrotiti mogoče.

Tako smo sodili reči, prišedši v državni zbor dunajski in enih misli z nami so bili tako nemški centralisti kakor tirolski in poljski federalisti.

Pa mislim, da bi tudi Čehi in Hrvatje ne bili mogli drugače. Dokaz tega mi je, da je dr. Rieger v zadnjem českem deželnem zboru v svojem in svojih tovaršev imenu za trdno izrekel, da jih ni volja Ogrrom to jemati, kar jim je cesar izvolil podeliti; nego da bodo samo gledali, da zadobé za se iste pravice, kakor so dane Ogrrom. Dokaz mi je tudi sedanji, pred volit-

vami razglašeni program narodne stranke hrvaške, ki je tudi na dvalistični podlogi osnovan.

Tako smo morali vsi hoté ali nehoté dvalizem pripoznati, ko neizprosljivo logiko djansko; mi smo obžalovali, da se je naredil brez nas, ali podirati ga nismo več mogli, ker je bilo nemogoče.

In ako so nas spet zavolj tega mnogi krivili in obsojevali, mi tudi tega nismo zaslužili.

Da v taci okoliščinah nismo mogli misliti na federalizem za celo cesarstvo, to je očitno; kaj in koliko pa smo mogli na-nj misliti gledé na neogerske dežele, to povem prihodnjič.

(Dalje prihodnjič.)

Slovansko slovstvo.

* *Západní Slované v pravěku* čili razbor kritický, že Slované v Germanii a Illyrii bydlejí od doby předhistorické. Sepsal Alois V. Šembera, profesor řeči a literatury české na c. k. vyskych školach Videnských. S mapo Germanie a Illyrie v 2. století po Kr. Cena 3 gld. 50 kr. — Te velevažne knjige učenega gosp. profesorja, kateri kritično dokazuje, da Slovani že v predhistorični dobi bivajo v Germanii in Illirii, zvezek 1. prišel je že na svetlo, zvezek 2. pride to zimo, in zvezek 3., s katerim se delo končá, izide do meseca julija letošnjega leta. Kdor franko pošlje naročnino, prejme knjigo po pošti tudi franko. Pisatelj stanuje na Dunaji, Alsergrund, Berggasse Nr. 20.

Prošnja zastran „Glasnika.“

Lepo prosimo vse čest. gospode, ki smo jim 1. list „Slov. Glasnika“ na ogled poslali, da ga nam v gosp. Blaznikovo tiskarnico ali naravnost v Celovec nazaj poslata blagovolijo, ako jih ni volja, da mu kot naročniki na pomoč pritekó. Ta prošnja veljá tudi gospodom, katerim smo preveč iztisov poslali.

Vredništvo „Sl. Glasnika“ v Celovcu.

Zabavno berilo.

Juri Štrkelj najde zaklad.

Spisal Ivan Zarnik.

Miha Štrkelj je bil polovičar (polgruntar) v Visokem polji. Srečno je živel s svojo ženico v zakonskem stanu. Dal mu je Bog petero otročičev: tri fante in dve dekleti. Juri bil je prvorojenček, pa tudi prvoserklanček. Njihova roditelja sta svojemu ljubljencu vse dovolila, česar si je le želel. Zato pa je Jurček čem stareji, tem bolj bil tudi nečimern in poreden. Po stari navadi, da vsak prvorojenec podedva po očetu njegovo zemljišče in pohištvo, je tudi našemu Jurju po očetovi smrti prišlo Brenčkovo zemljišče v last.

Juri je bil 17. leto dopolnil, ko so mu oče umrli. Ker je bil še premlad za gospodarja, so oče na smrtni postelji njegovemu stricu Jožetu, po domače Burkležu, izročili zemljišče s to željo, naj bode Jože do 24. leta fantu varh in pomočnik pri njegovem gospodarstvu. Al slabjšega varha oče niso mógli fantu dati, kakor je bil Jože Burklež. Bil je burklež, prav v pomenu te besede, zanikrnež, lenuh, zapravljivec, igralec, pijanec itd. Svoje premoženje je že vse zapravil, potem se je pa še fantovèga lotil, in pognal je po grlu, kar je le mogel. Moramo pa tukaj omeniti, da je bil rajnki Brenček jako izvrsten gospodar. Ko je on pričel gospodariti, bila je Brenčkova hiša borna, lesena kajžica; on je sezidal čedno kmečko hišo. V hlevu ni dobil več ko eno borno sèstradano repče; svojemu sinu pa je zapustil par dobro